

DOPISI

IZ RLIJEKE.

Još o izletu. - Kako su Francese i Pepa pu-ovali na Snežnik. - Francelova prijetnja.

Sneznik je ove godine bezobrazan. Svi se turisti žale na nje. Već, da je gotovo uvijek mrk, musćivar, čangrizljiv pravi brund.

Tako se nekako gadno ponio i one znamate subote, 12. septembra. Kao da je sam vrag ušao u njega, sav se razgoropadio i svojim divljim nastupom pokvario do temelja jednu zaista lijepu feštu.

Kolega Skrobonja opisao je one tmaste oblaciće, što su kao za inad obavili glomaznu gromadu Snežnika, pa onaj potop, one strašne kaljužine, sav onaj lom i rasap, dok je jedan drugi kolega izjavio ukratko: Fu una delusione.

I zaista svi su bili razočarani, kruto razočarani.

Međutim sve je to bilo ništa prema onom drugom udarcu — teskom i uistini neočekivanom. O mojim se Fijumancima pisalo i piše se još i danas, da su pravi, rođeni Spartanci. I jesu Spartanci: koji Fijumanci. Najžešći vjeter, najčujli bljuzjavici — sve će oni podnijeti, kad se radi o kakvom idealu. Ovaj put je ideal bio: Vidjeti Njega. — d'Annunzia. A On nije došao. Brzjavio je, da mu nešto smeta. A njegov glavni sofer bio je još kraći. On je jednostavno brzjavio: Condizipni proibitive. Ukratko: vrazje je vrijeme krivo, što On nije došao, a to je, dakako, sve naše Riječane ubilo u pojam.

Uostalom i unatoč nepogodi tri su se najglavnije tačke programa izvele u najboljem redu. Prva tačka: sveta misa, što su je čitali predviti Sain u malo; crkvice, pod stromom, dok su ostali — kako je razumljivo — vani kionuli. Druga tačka: otvorenje 'süchauza', kojim prilikom je naš Nino držao jedan fulminantni govor. A treća tačka: ručak kod kneza Schoenbrun, rodnogga Nijemca, koji je kod šampanjca držao nazdravicu možda još i patriotičniju od one, što ju je izrekao naš Nino.

O tome, kako su ostali prošli, kolega Skrobonja ne piše ništa; on veli samo, da 'lo scaramento, la delusione, il nervosismo s'imparadronirono un pö di tutti... a to će reći, da su svi malo klonuli, a i da su svi bili nervozni. Jedno treba reći: ma kako bilo, bilo je ipak dostojanstveno. A sada, da vam pričam, kako je ono bilo s Francelom. Sve je ovo, što ću vam sada reći, pripovijedio Francese Ninetti, a ona meni. Evo dakle, kako je bilo: Francese je — ako ne znate — bio neko vrijeme auto-nobara — Zanellijanca. Sad je u protivnom laboru, ali reći bi, da mu naši fašisti još pravo ne vjeruju, zato on svakom zgodom gleda, da se što više istakne. Kad je red, da se zbog kakve fešte zavrtori dućan, on je prvi, koji će ga zavrtoriti. U korteksu je također među prvima, a kad se vidi, Ala! — tuli, da ga je čuti čak u treće kraljevstvo.

Čim je bio oglašen izlet na Snežnik, Francese izubnio cijeli grad. Kao od jednoga do drugoga i sve lomatao rukama i govorio: — Bisogna andari! Treba poći!

Tako su on u subotu prvi digao i probudio svoju ženu. Popul Ala homol! Pred vratima čekao auto, te njih dvoje fučl unutar. Francese zapovijedi, da se ide lagano i da se neprestano tuli. I zaista auto se jedva pomicao a neprestano tulio i tulio. Svijet, koji se sprema na kolodvor, da krene put Bistrice, ozirao se i svaki je kazivao svome drugu: — Eto i Francese ide!

Pošto se uvjerio, da su ga već mnogi vidjeli, dade zapovijed, da se ide brže. I auto odjuri.

Francese gleda na Vela vrata i na oblaciće, što se neprestano valjaju unutra. — Brutta me la vedol — mlažane u neke. Pepa, dosta gojna gospodja, šutjela je i samo je gledala, ako je iko gleda.

Prošli su Matulje, i auto morao da krene prema Rukavcu. Tako je htio Francese. — Cesta je strana — opazi sofer.

Neka jel Furaj!

Cesta, što od Miholića vodi ubrdo, zaista je strana, ali Francese ne šutjela. — Ca è mane cesta, govorio on. Ja nisam guma od automobila, a ovo skakanje gore dole, dala boji appetit, nego svi 'Vlahovi' od oveva sveta. Stani malo tamo pred vrati one ostarije, tamo na kraje. Tamo imaju vavek dobre tripi. A i vingo njim je dobro.

— Ca tako rano? — upita Pepa. — Moj

štumih nima kronometra, odgovori Francese. Skočti s auta, udje i zapita, dali imaju tripi.

— Bit će ih, ako ćete počekat jednu uru. — Počekat ćemo — reče Francese; pozove ženu i sjedne za stö.

Tripe su bile izvrsne. Za jednom porcijom došla druga pa treća i sve tako. Uto se nebo namršilo, počelo kišiti i grujeti. Francese se zamisli i Pepa se zamislila.

Mimo njih prolazila služavka noseći na pladnju jedan lijepi ombul. — Za kega je te ombul? — Za onega, ki ga bude pojili, reče služkinja. Francelu počelo da rastu zaubice.

— Zovite gospodariću, reče i pogleda kroz prozor. Vani kao da se nebo otvorilo: to pžušti, sijeva, grmi: sudnji dan. — Zapovjedate? — upita gazdarica, koja je uto došla. — Bim ja mogal imeti oni ombul? — Zač ne? — odgovori domaćica. — A imate još čega? — Imamo. Moremo vam ubiti par pulastri. A napravite ombul, ubijte kokoš za juhu, pulastri za salatu, a teletinu s'on patatine. — Ca će to reč? — upita žena. — Patatine to su mali kompiriči. Nego pustimo to, cu benj ja prili malo pogledat va kuhinju. A recite mi, imate na sofite kakovu kamaricu? — Zač na sofite? — Da me nijedan ne vidi. Ja bim danas moral bit na Nevoze, pak namesto na Nevoze, cu poč na vas sofit i ako ki pride i pita za me, vi recite, da sam na Nevoze.

Obed je bio izvanredan, Francese i Pepa na sofite, sretni, što nisu nastavili puč. I jedu i pišu i lijepe se razgovaraju i smiju. A vani kiša, kiša i kiša. Dolje na cesti pripovijeda neko, što se već vratilo iz Bistrice, kako je ono bilo na Snežniku. Luda gora da je podiviljala, strašno nevrijeme, a što je najgore: d'Annunzio nije došao.

— Dobro smo storiili, da smo ovdeka ostali, reče Francese sav crven od ombula i vina. — A ca ćemo reći, ako nas pitaju, kako smo pasali? upita Pepa.

Danas je tempo okole tri tisuće ljudi. Ki mar ništa za nas. — Ako je justo ki pita, ti reči, da si bila puli masi luda Nevoza i kada si čula, da d'Annunzio ne će prit, da su ti vaje prišli na trbuh strašni grč, pak da sam te moral zet i nest va prvu kuću, na ku smo se morali.

Poslije podne je malo razvrijemilo i Pepa zaželi, da ide časkom u vrt. Ona dolo, a nečiji auto pred vrata. Francese sav u strahu, da nije koji iz Rijeke, pogleda kroz prozorci, ali se brzo umiri, jer ono nisu bili Riječani nego nekakvi Mađžari.

I Mađžari kao Mađžari — a bit će, da su malo bili i najžešćani — odmah okružili Pepu i počeli se oko nje ulizivati i govoriti ju: Kišasonj! Pepa se brani i ne brani. A Francese, koji s onog malog prozorčića gore sve to gleda, sve se nadimlje, crveni i blijedi, pa kad vidi, kako je jedan Mađžar Pepu pograbio za ruku, Francese izgubi busulu i poče da viče: — Čes pustit tu zenku, ti vrazi tudum! Mađžaruli Zahvali Bogu, da sam na Nevoze, za da ne, bim ti ja benj pokazal — vrag ti je na — — — Ostalo se izgubilo u pijusku, koji se baš u taj mah srušio na zemlju i rastavio Pepu i Mađžare.

Vetera bila je još bolja od objeda i Francese je ubrzo zaharvio onim upadice s onim Mađžarima. Jed i pio i govorio, da mu je baš drag, što je živ.

Kad se oko ponoći našao na trgu Daante s nekim svojim znancima, i oni mu se stali tužiti, kako je ono bio za njih baš mučan dan, Francese odgovaraoše: Si, si — jornađa veramente fatiosa.

I pri tom se nehotiči udarao šakom po trbuhu.

IZ TRSTENIKA.

Pitanje popravka puteva. - Poljski poslovi. Kad ćemo dobiti cestu?

Vozari, koji ovuda skoro svaki dan voze, tuže se i jade na nas, da zašto ne popravljamo putove. Mi i sami vidimo, da su za popraviti, a i znamo, da je i naša dužnost, da popravimo ono, što k nama spada. Mi ćemo to i učiniti, ali kada budemo imali priliku.

Sada nam se kvani na kolju olava. Krum-pir nam gnuje u zemlji i fučl silu, da ga posušimo i spravimo. Drva nam teže daleko u žumi i čekaju da dođemo po nje. A — kad tamo skoro svaki dan dođ, oblaciće i tako redom. I zato ti naši dobri susjedi, neka se radije ljute na one inženjere, koji su još lani mjerili cestu, a još do danas je nisu niti počeli graditi. Njih ne vidimo ni zbliza, ni zdaleka.

Mi im preporučamo, da uložimo svi skupa rekors.

IZ BUZESTINE

Izložba ručnih radnja.

Početkom mjeseca junija osnovala je struena učiteljska gđica Ruža Matejič iz Sv. Martinu i Sv. Ivanu kraj Buzeta privatni tečaj za ručne radnje, kraj i sivanje na stroj. Već u samom početku pokazale su naše djevojke osobito zanimanje za toli koristan i važan ustanovu, pa su i same buzestske djevojke učivši važnost stvari dolazile na večer u bivši Narodni dom, gdje im je gospodjica učiteljica davala poduku u vezanju na stroj. Tečaj se obdržavao tri puta sedmično u Sv. Martinu a tri puta opet za djevojke iz Sv. Ivana na Fontani. U oba tečaja bilo je upisanih oko 70 polaznica, koje su upravo žudile, da se okoriste čim više tim lijepim skučajem.

Predma je rok tečaja pao u vrijeme najružnijih i čestih poljskih radnja, opet su djevojke baš hrle u školu i trsile se na svemogućne načine, da ne zaostanu u napredovanju. — Polaznice nije bilo zbog toga redoviti, ali su pitomke radile na polju, na paši, upotrebile svaki i najmanji dio vremena, da obave svoje dužnosti.

Gospodjica Matejič dala se na jednu vrlo tešku zadaću, da naime pobudi kod svojih mladih seoskih učenica smisao za lijepotu i korist ručnog rada i kroja, te da ih pripravi, da budu jednog kao vrijedne domaćice znale se usavršavati i same izrađivati najpotrebnije stvari za vlastitu obitelj. — Kao vrijedna sila, koja je svoju stručnu spremu postigla marljivim nastojanjem i osobitim darom u Pazinu i Trstu, a popunila i usavršila u Milanu, — latila se sa velikom požitvovalnošću i ustrajnom voljom posla, koji je ovjenčan najboljim uspjehom.

To nam je najbolje pokazala izložba ručnih radnja, koja je bila priredjena pri svršetku tečaja u Sv. Martinu. Skromna soba, gdje se poučavalo, bila je iskičena zelenom i svijetlom, da oživi i poljepša neki prostor, ispunjen sa nekoliko stolova, koji su bili prekriveni pepim i ukusnim ručnim radnjama. Već prvi pogled na izložene stvari davao utisak, da je sve izrađeno osobitim marom i ukusom učenica i njihove vrijedne učiteljice.

Na zidovima bijahu izložene razne bluzice, ukrasene mnogovrsnim narodnim vezivom, koje su se posjetiocima vrlo svjdale. Mimo lijepih radnja u narodnom stilu, ne zaostale ni nakranci stolovi ženskim i muškim rubljem. Vezivo na rublju bilo je ponajviše izrađeno na ruke, a bilo je komada izvezenih na stroj. Osobito upada u oči plahita i dvije justučenice izrađene po gđici Josipi Počekaj, koja je pokazala, da ima smisla i volje za ljepotu veziva na rubenini. Svetomartincanka Marija Drašić iznenadila nas punim stolom svakoljednog rublja, koje je bilo izrađeno osobitom točnošću i ukusom. Imala je ovdje svojih lijepih radnja i jedna djevojačica iz Sluma.

Uopće treba priznati, da su se sve djevojke trsile, da ovoj izložbi podadu što ljepše i vrednije lice. One nisu mislile samo na sebe, nego su se kao budućće žene i majke pobrinule za musko rublje i odijelo. Izložene su bile i čvrste hlače za našeg seljaka, koje on treba u svagdašnjem radu; do njih vidjesmo i malo odjelce za dijete, koje hoće da prvi put obučje hlaćice, da se pokáže svijetu, da je i on mladić od oka.

Sve se to ugodno doimalo posjetioce i veseli smo bili, da je tečaj donio velike koristi našim djevojkama na ponos našeg seljačkog svijeta i na radost valjane učiteljice.

Ova skromna, ali ukusna izložba, dokazuje nam, šta sve može da postigne naš razviti seljački narastaj sa malo žrtava, volje i truda.

IZ VRHA.

Zabranjeno sabiranje mlodara za popravak crkve.

Svi mi znamo, da valja svaku kuću svake godine bar nešto popraviti, a tako se mora i crkvi. A crkva je još više izvržena pokvarama negoli stolica, mala kuća, i mi, osobito naš g. župnik, vidivši smo potrebu popravka naše crkve; ali odakle za to potrebiti novac? Po starom običaju mi sabremu putem mlodara novca za popravak crkve. — I sada. Gosp. župnik Pešić sa crkvenim klijentima Siročićem-Učitelcem su po kućama sabirali mlodara. Najednom tu našeg brigadira, koji zabranjuje sabiranje, novac sekvestrira i popis svih mlodarnika, te sve odašlje u Buzet na sud uz tužbu. G. Siročić bi pozvan na sud, gdje razložio sve s izjavom, da on nije znao da valja i za to imati posebnu dozvolu. — Sakupljači nisu bili kažnjeni.

Franina i Jurina (Va jednoj lokande va Cikage).

Fr.: Ti si, Jurino, neč puno govoril z onim otrokom, ki novini prodava. Ca ti j povedal?

Jur.: Ono ti je nebore jedan naš mali Istrančič, tamo s Krasa. Rekal mi je, da bi rad doma pisat, ma da ne zna, kako bi napravil atres, zač da j čital, da pošte v Istre ne primaju nego listi, na keh su mesta napisana italijanski.

Fr.: Ča je v istinu takov zakon tamo dole? A otkada to?

Jur.: Od malo dan. I tako ako ti napisješ na atrese: Buzet, ale Pazin ale Poreč ale Pičan — znaj, da će ti list zvršit va kakovem koše. Ti moraš napisat ale Pingente ale Pisino ale Pedena.

Fr.: Ca tako j to?

Jur.: A tako — tako...

Fr.: A kako s zove selo onega brižnega malega?

Jur.: Zove se — Jakšičeva jama. Ja sam rekak neka napiše: La fojba de Giachessici — morda će mu to toliko valjat. Drugačije, mali je jako bistar, pravi Istran. Čuj ga, kako vapije imena onih svojih novin! Kako da ga je Inglezica zgojila...

Fr.: Silan je cv naš istrijanski narod. Po šalji ga na kraj sveta — on ti se ne će zgubit.

Jur.: Ca ih je samo bilo va ovom grade Cikage! Koliko ih je pasalo ovuda, kada ovo mi sedimo i gledamo! I svaki je našal svoj posal, svoje delo, ki s vedum, ki s manjum srećum. Pogledaj oni stoli tamo dole. One su sve naši, ki tamo sede.

Fr.: Čini mi se, kako da se neč pravdaju. Bi reč, da prave slogi ni ni ovde, kako ni doma!

Jur.: Bože moj, naš čovek je svuda jednak. Kamo gre, on vavek nosi sa sobum i va sebe onega vrazjega crvica, ki mu nikada ne da mira. Sigurno se neč prehtajuć kosmaju okol pulitiki. Viš, kako su važgani. I da ne znau, da su naši, rekak bim da su naši.

Fr.: Bože moj, kako bi bilo lepo, da smo svi složni!

Jur.: To se zna, da bi bilo lepo, ma to je za sada još dugo. Mi smo svi dobri kršćani: i naši popi i fratri i svi mi civilisti; ma svi skupio imamo jednu velu falangiu: ne moremo živet ako ne brundamo i ne bruntalamo. Mi smo svi skupa malo Bakrani.

Fr.: Kakovi Bakrani?

Jur.: Ca ne znaš onu od onega Bakrana mornara?

Fr.: Ki češ, da mi ju povede?

Jur.: Počekaj, da ti ju ja povedem. To je bilo još va vreme, kada su namesto današnjih vapori brodili po more brodi na jedra. I tako je jednaput neki kapitan zbiral mornari za svoj brod. Zibral je jednega Bersečana, jednega Lovranca, i jednega Vološčaka, jednega Bakrana. I rekak njim je ovo: — Ti, Bersečane, dobi-vaš češ na mesec dvajset i osam fujurini.

PODLISTAK

Život i rad Petra Petrovića Njegosha

Pjesnikova mladost.

Petar II. Petrović Njegos rodio se god. 1813. na Njegušima. Njegov stari vladika Petar I. u njemu je predvidio vatrenu dušu, i god. 1825. uzme ga kod sebe u manastir na Cetinje, kao djaka i svog poslušitelja. Rade je uz igranje s ostalim manastirskim djacima bez ikakva vladiciina ponukivanja, kroz pet-šest mjeseci naučio, iz ondašnjih mučnik bukvara, ne samo srčati no i čitati. Vladika, premda je Radu puštao, vidom i nevidom, da igra i da skače u društvu drugih djaka, opet ga je tajnom ljubavju nadgledao i otiškim okom pratio i kao da je očima gledao u njemu sakriveni Božji dar, češće je svojoj braći govorio: 'Ovo dijete, ako ne umre, mora biti odličan junak i pametan čovjek. Pošto je naučio bukvar, nagaa ga želja i srce da nauči štogod i pisati, ali u ono vrijeme nije bilo nikakvog učitelja, osim nekog Jakova Čeka, koji je od krvi dobio za Podgorice na Cetinje i vladici što-što pisao i prepisivao, bez ikakve

plate no za samu hranu i odjeću; tu je u srediove godine i umro. Za godinu dana Rade je naučio u sve crkvene knjige bez pogreške pizati i čitati, koliko se može za godinu dana od nenaučena naučiti. Naučio je i uz gusle pjevati, premda po kazivanju, nije bio nikad savršeni guslar, no tek kao početnik. Prvo njegovo originalno djelo bila je jedna pjesmica i više satirična nego istorijska premisa o nekakvim Deklidkim svatovima. God. 1827., u četrnaestoj godini pošalje ga stari kaludjer manastira Savine (u Boki) i parohu Topal-skom (u Kastelovoi) ocu Josiju Troproviću (čovjeku onog doba oglašeno, po unutrašnjem i spoljašnjem što se crkve i morala tiče, a inače bez ikakve pravilne nauke), gdje se Rade nepune dvije godine zadrž i gdje se vrlo malo u nauci koristuje.

Prerano se razvio i dušom i uzrastom. U 16. godini izgledao je kao koji mu drago savršeni mladić; visok, gojan i ugledan.

Pjesnik kao vladar.

Stupio je na vladu u osamnaestoj godini svoga života. Obdaren rijetkom nepotom svog rođenog života, onbiše prvi hip crnogorskoj junaci iz viteškog doba, kome doticaj sa za-

padnom kulturom i demokratske ideje francuske revolucije bijahu još većma podjarile urođeni žar i ljubav za slobodu. Osim svog rođenog jezika, on je, po svjedocanstvu savremenika, lijepo govorio francuski i ruski, a razumio je italijanski. Veoma je volio čitanje, naročito djela historijskih. Stare klasike grčke i latinske čitao je u prevodu ruskom. Priznao o njemu da se rastom odlikovao i među samim Crnogorcima, a da je puškom gđajao tako vješto, da je u stanju bio da jabuku na govoje prestrije, kad mu je koji od pratilaca u vazduh bac, da je pogodi u lijetu. Kao grof Fridrih II. kralj-filozof, imao je trenutaka u kojima je pokazivao veliku popustljivost, a časova opet, u kojima bijaše do kraja nepopustljiv i despotičan. Nije, uostalom, bila samo njegova imperozantna spoljašnjost, s koje su mu crnogorski divili i bojali se ga; on im se divljih i od njega prežahu narodičto stoga, što je kategorički zahtijevao da se vrše zakoni. Za kuzeta imao je uvijek gotova vješala, a za izdajnika i ubicu ubojno zрно.

Pod njegovom vladavinom učinjen je kraj starom patrijarhalnom režimu, pa kom je svako pleme crnogorsko sačinjavalo svoju republiku za sebe. On ukine neladašnog upra-

vitelja (gouvernadora), koji je djelovao kao suveren pod vrhovnom vlasti mitropolitovom. te uze u svoje ruke cijelu oblast, osnovavši pri tome senat od dvanaest lica, kao 'veliki vijeć' za cijelu zemlju, kome je on predsjednik. Njegovo je djelo i ustanova perjanika, neke vrste oružane garde u službi vladaoce; senata. Da bi državi stvorio izvor prihoda, zavoe je poroz koj prije njega ne postojalo; ili tek unekoliko; te kod se stanovnici neke crnogorske nahije pokumje ustanove. Vladika Rade skrha vrat ustancima, naredivši da se smjestia 'musketaju'. Kolovodje te pobune. Pod njegovom vladom otvorena je na Cetinju prva javna škola, a tako isto: prva štamparija (1834.). Uopće, pri izvodjenju svojih reforma, pokazivao se vrlo strogi no svakako njega ide zaslug a što je uspio da pokori najnepokorniji narod na svijetu; i neutrotriv sinovi Karadaga, koji po prirodi ne trpe nikakve stęge, pokloniše se i pokorise njegovom autoritetu junaka pobjednika i prestavljenog pjesnika.

Književni rad.

Njegos je svoja na bolja djela napisao između 1834. i 1848. godine, a to je što i rečeno između dvije znamenite političke revolucije.

svojoj važnosti jedan od glavnih stupova fašističke snage. Osim toga fašizam je dobio u svoje ruke 6317 općina, a sada spremna novu uredbu, po kojoj djelatnost svake općine mora da bude u skladu sa političkom vlade.

Jednom riječi: fašizam preko svoje vlade hoće da apsorbira cijeli javni život Italije i da ga učini sredstvom za učvršćenje i proširenje svoje moći. U tomu je postigao velikih uspjeha, dobrim dijelom zaslugom neaktivnosti i nesposobnosti opozicije, koja sada ne zna kako će da se suprotstavi daljnjem njegovom prodiranju, a kamo li kako će da zadovolji natrag izgubljene pozicije.

Što se događa u Maroku?

Borbe u Maroku nastavljaju se neumanjonom žestinom te dok na španjolskoj fronti vlada časovito zatišje osim oko Tetuana, na francuskoj fronti borba postaje se gorčanja. Zadnjih dana bila se je ogorčena bitka za posjed masiva Bibane, koji sačinjava glavno ofenzivno rizično oporište u kotlini rijeke Merga. Bez posjeda ovog gorakog masiva Francuzi nisu mogli ozbiljno misli na napredovanje do samog Rifa, dok Rifanci s njegovim gubitkom gube glavnu obrambenu liniju s ove strane Rifa.

Za to je borba bila žestoka i ogorčena, a dovršila je potpunom pobjedom Franceza. Dan prije općeg jurisa artiljerija i avioni bombardovali su jakke utvrđene položaje i šančeve, koji su djelomice bili urezani u sami kamen. Uspjeh topovske vatre bio je veoma uspješan, tako da je pješadija predvođena brojnim oklopljenim automobilima uspjela da, nakon dva sata borbe, prodre u prva sela na obronku masiva. Sada je borba došla do vrhunca, pri čemu su rifanske redovite čete i ustaje pružile ogorčeni otpor u borbi sa ručnim granatama. Ipak Francezima je, nakon jednog sata ljutog hrvanja, uspjelo doći do vrhova i zaposjesti čitavi masiv.

Ovom uspjehu pripisuje se veliko vojničko značenje, jer otvara put do samih poraničnih visova Rifa u predjelu Beni Uriaghel, a isto toliko i političko značenje, jer skoro savim slomio volju i nade ustaških plemena, koje su se pokorili Abd-el-Krimu u uvjerenju, da će Franceze konačno isjerati iz njihovog kraja. Jegan dio pobunjenih plemena već se je pokorio, dok drugi veći dio još uvijek slijedi u izmaku rifanske čete, ne toliko iz uvjerenja i želje za daljnjom borbom, koliko u strahu pred krvavim osvetama Rifanaca. Borbena fronta, radi terenskih prilika, ne sačinjava kontinuitet kao na evropskim frontama u zadnjem ratu. Za to je rifanskim manjim četama moguće uvijek da prodru neopaženo kroz frontu i da zađu iz leđa Franceza, te da se krvavo osvete omdetnicima, što su i do sada često običavali raditi. Ovo je i bio jedan od glavnih razloga početnih Abd-el-Krimovih uspjeha, kada mu je, radi nedovoljnog broja francuskih četa, bilo omogućeno da i u većem broju zađe iz leđa, pobuni zaleđe i da ih opkoi u utvrđenim položajima i tvrdjavicama.

Dok se na francuskoj fronti operacije postepeno i energično provode, pretvarajući se u jednu veliku ofenzivu, dotle se Španjolci još ne usudjuju preći u navalu na Aidir. Oni u zaljevu Alhucemas iskrcavaju uvijek nove čete i ratni materijal, te se jako tvrduju, što daje utisak da barem za sada ne misle na daljnje prodiranje. Najvjerojatnije da, pod zaštitom svoje i franceske mornarice, čekaju razvitak francuskih operacija, te da se u zgodnom času, kada Rifanci budu tamo izmireni i iscrpljeni, bace na Aidir i druga unutrašnja mjesta. Borbe koje su Rifanci zametnuli u okolici Tetuana, kao protuofenzivu sa zadaćom da se zaprijetiti daljnje iskrcavanje u zaljevu Alhucemas i da čete za to mjesto određene budu prebačene u Tetuan, skoro su prestale nakon neznatnih rifanskih uspjeha, a da ipak nisu uspjele zaprijetiti daljnje iskrcavanje španjolskih četa.

Domće novosti

Roditeljiima školske djece!

U smislu postojećih zakona ne će se djeca nižih razreda (prvoeg, drugoga i trećega) ni u onim školama, koje se smatraju hrvatskima ili slovenskima, podučavati u materinjem jeziku, ako se to kod upisa pismeno ne zatraži.

Potrebno je s toga, da svaki, koji upiše dijete u I, II ili III. razred koje bilo škole, ili u više razrede italijanskih škola izriči kod upisa sljedeću pismenu prijavu:

Alla Direzione della Scuola elementare in _____ (mjesto)

A sensi del R. Decreto-Legge 1 Ottobre 1923 N. 2185, art. 4 il sottoscritto chiede che all'anno _____ (ime učenika) sia insegnata la lingua serbo-croata o slovena, in ore aggiunte _____ addì _____ 1925.

Prijava se napiše na jednostavnom papiru, bez bilježa. Tražimo naša prava i čuvajmo jezik, koji smo primili od naših praotaca, kojima ga je Bog dao!

Razbojstvo u južnoj Istri.

Nedavno su — kako je poznato — nepoznatni razbojnici u neposrednoj blizini Pule ubili i orobili seljaka Ivančića u njegovoj vlastitoj kući. Prošle subote, dne 19.

o.mj. desio se opet identičan slučaj kod Lobarlike. Sumnja se, da su i u ovom razbojstvu imali učesća upravo oni razbojnici, koji su nedavno ubili pok. Ivančića.

Rudokopno društvo Lazarus iz Londona ima nekoliko rudokopa u Lobarlici i drugdje, gdje se vadi varenjak (bauziti). Kad tog društva namješteni su inženjer Reiniger i Becker. Kao svake subote, tako su i prošle malo prije počne odjuriti automobilom iz Pule u Lobarliku, da isplate radnike. Imali su kod sebe 20.000 lira. Auto je vodio sofer Grozdarić iz Pule. Na putu su našli krničkog župnika, Msgr. Čurkovića, te ga uzeli k sebi na auto. Kad su bili oko jedanaest kilometara od Lobarlike, najedamput skoči iz grmlja, koje raste uz cestu, petorica oboruženih i maskiranih individua te zaustave auto. Nato su se dali odmah na posao. Uzeli su sav novac, zlato, prstene i ure, što su putnici imali kod sebe, pa nisu ostavili ni onu svotu od 20.000 lira, koja se je nalazila u posebnom kovčegu. Monsignor su Čurkoviću uzeli čak i talar. Po izvršenoj su operaciji naložili soferu, da poлагano vozi do Lobarlike. Netom je auto malo odmaknuo, dospjeti se jedan razbojnik, da jednom putniku nisu uzeli uru, pa je stao da kriči za autom, neka se zaustavi. I sofer, da spasi što se spasi dade, lanstario je motor na svu brzinu i tako odmaknuo, što nije zaprijetilo, da je auto bio dva puta probušen od pušanih taneta. Srećom su putnici ostali neozljeđeni. Medutim je auto, mjesto da se zaustavi u Lobarlici, prosljedio put do Alture, gdje je taj neugodni slučaj prijavljen karabinjerima.

Malo za tim su došli iz Pule karabinjeri, ali razbojnici ih nisu čekali, već su na vrijeme odmakli. Ni mjestu razbojstva ostavili su kao uspomenu svoje maske i onaj mali kovčeg, naravski bez onih 20.000 lira.

Monsignoru Čurkoviću s jedne strane izrazujemo svoje saučesće zbog ove nemile zgrade, a s druge čestitamo, što je spasio svoj život.

Prema zadnjim vijestima, puljska je kvestura uapsila petoricu sumnjivih individua. Jedan od uapšenih je iz Trsta, a ostali iz Pule. Drži se, da su ti uapšenici izveli gornji zločin.

Vjencanje italijanske princezinje.

U posljednjem momentu, kad naš list ide u stroj, obavija se u Raccogniji vjencanje princezinje Mafalde, kćerke Nj. V. italijanskog Kralja Viktora Emanuela III. sa princem Hesenkim, nećakom bivšega njemačkog cara Vilhelma. O tom događaju izvjestit ćemo u narednom broju.

Ponovne premetačine kod naših ljudi na Gračaštin.

Piše nam prijatelj iz Gračašta: — Ovih dana obavili su kr. oružnici ponovne premetačine u kućama gg. Matka Puzara, Šime Jugovca i Matka Aničića. Premetačine imale su kao i prijašnje posve negativne uspjeha.

† Ivan Bertoša.

Ovih dana preminuo je u selu Bertoši kod Pazina Ivan Bertoša. Pokojnik je bio godine 1919. interniran. U zadnje vrijeme bio je duže vremena bolestan. Na zadnji počinak ispratilo je ga mnogo građana i seljaka. Ostavio je ženu i sedmero nekeke djece. — Počivao u miru!

Svega po malo

Najveća ratna ladja na svijetu.

Javljaju iz Londona, da je tamo ovih dana spuštena najjača krstarica na svijetu, koja se zove «Nelson». Ima 35 hiljada tona, 1500 morničadi. Za izdržavanje te krstarice stajat će godišnje 200 hiljada funti sterlina.

Koliko pojeđe Beč?

U prvoj polovici 1925. g. potrošio je Beč 73350 goveda, 285.434 običnih svinja i 66.333 utovljenih svinja.

Najveća grobnica na svijetu.

Naravno gdje bi mogla biti nego u zemlji čuda i svih nemogućih mogućnosti u Americi. Na groblju Fervoje u Newyorku nedavno je podignuta jedna grobnica, u koju stane hiljadu mrtvih, Newyorkanci se vesele, što imaju za sada najveću grobnicu na svijetu i nadaju se da će njihova grobnica dočekati starost egipatskih grobnica.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:

IVAN STARI

Titak: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU

PRODAJE SE GOSTIONA sa dvije dvorane, separé-om, podrumom, u kojem se nalazi 60 hl vina, i stan na prvom katu. Lijepa prilika radi seljenja. Obratiti se na M. Ventin, skladište vina — Rijeka (Mercato Braida).

PRODAJE SE KUĆA SA PEKARNOM, koja je ujedno prikladna i za trgovinu, po vrlo umjerenim cijenama. — Potanje informacije daje posrednik A. P e g a n, Matulji.

NOVE GREDE I DASKE prodaje po najpovoljnijim cijenama Matej Bančić — Kršanci p. Zminj (Gimino), Istra.

ZAHVALA

Svoj rodbini, prijateljima i znancima, koji su našu nezaboravnu i neprežaljenu majku, punicu i baku

Franjicu Mohorić rođ. Kuzmić

otpratili k vječnom počinku ili s nama sučestvovali na bilo koji način u našoj neizmjernej tuži, neka je ovime izrečena naša duboka hvala.

Posebno odlično priznanje g. docentu dru. Grgurini kao brižnom i neumornom njenom liječniku.

Bog platio svima!

IKA, dne 14. septembra 1925.

Rastuzena obitelj Ferlan.

KUPUJEMO i plaćamo po najvišim cijenama drva za ogrjeve, drveni ugljen, hrastova i bukova debla, suhe pečurke, med, mlijeko, jaja, maslo itd. Kmetstvo-Trgovačko Društvo, Trieste, via Raffineria 4.

MED u svakoj količini a i u pa-njima kupuje ZNIDERSIC & Co. u Bistrici (Prov. del Carnaro). Pošaljite uzorce.

Zlato, srebro, krune, platin i umjetne zubeve kupuje Zlatarna ALBERT POVH Trst, Via Mazzini 46

Trgovina koža i raznih postolarskih potrepština FRAN CINK Trst-Trieste, Via Udine 49 drži u svom skladištu svake vrste i ta struka zasjecajne robe uz najnižu dnevnu cijenu. Podvorna krza i tučak. Podvorna krza i tučak.

Trgovina koža i raznih postolarskih potrepština FRAN CINK Trst-Trieste, Via Udine 49 drži u svom skladištu svake vrste i ta struka zasjecajne robe uz najnižu dnevnu cijenu. Podvorna krza i tučak. Podvorna krza i tučak.

Izišao je Narodni koledar „Jurina i Franina“ za godinu 1926. Koledar je snabdjeven sa najzanimivijim poučnim i zabavnim štivom. Ima više slika i drugih zanimivosti. Neophodno je potreban za svakog seljaka. Nijedna kuća ne bi smjela ostati bez njega. - Cijena je ovom krasnom koledaru samo 2*50 L. Poštarina se plaća posebno. Narudžbe prima: UPRAVA „ISTARSKA RIJEČI“ - TRIESTE, Via S. Francesco 20/1.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA Telefon: 5-18 Podružnica u Trstu: Via XXX Ottobre, 11 Telefon: 5-18 PODRUŽNICE: Brežice, Celje, Gorica, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split CENTRALA u LJUBLJANI Dionička glavnica i pričuva: 60.000.000 dinara. Bavi se svim bankovnim poslovima. Prima uloge na uložne knjižice, te ih ukamačuje sa 4 1/2%, a uloge na tekuce račune sa 4 1/2% netto. Za otkaz vezanih uložaka plaća postotke po dogovoru. Izvršuje burzne naloge i daje u najam sigurnosne knjižice (SAFES) Blagajna je otvorena od 9-12.55 i od 14-16 sati

AUGUSTIN POSEDEL blago usnuo u Gospodu. Bila mu laka domaća gruda! U Stumu, dne 20. septembra 1925 MILOVAN ZLATIĆ.

ZAHVALA Niže potpisani najljepše se zahvaljujem svim rođacima, prijateljima i znancima, koji su ispratili do hladnoga groba mojeg nezaboravnog sina-jedinca

FRANJA ROCE preminulog nakon duge i teške bolesti u Krapanu, dne 19. septembra 1925. Posebno se zahvaljujem Mariji Paus, Olgji Silvestri, mjesnom stražaru, Milki Knapčić, Martinu i A. Sugašu, koji su mi najviše isli na ruku prigodom duge bolesti mog pokojnog sina. Bog platio svima! U Labinu, dne 19. septembra 1925. Rascvijeni otac ANTUN ROCE.

ALOJZIJ POVH PIAZZA GARIBALDI 2, prvi kat Telefon 3-29 Najveće skladište satova i zlatnih predmeta u Trstu Prodaje i na obroke